

KOUVOLA

Media pienten lasten elämässä webinaari 13.11.2023

Projektikoordinaattori, puheterapeutti Anne Hilden

Tulevaisuuden Sotekeskus-hanke, Kymenlaakson hyvinvointialue

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Sari Tuominen

Alle 3-vuotiaiden kielen kehityksen tuki ja ohjaus, Kouvola

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat Mari Skyttä ja Elina Valosaari

Varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen-hanke, Kouvola

Mikä media?

- Media tulee latinan kielisestä sanasta *Medium*, joka tarkoittaa välittäjä, väliaine = viestin välittäjä (esim. ilme, sana, viesti, kuva, mainos, uutinen, elokuva, peli, taulu, emoji, laulu, kirja, kännykkä ja lehti). Lähde: Sanataideohjaaja-opintojen luennot Snellman Edu
- Mediaa on lasten elämässä niin paljon, että medialukutaitoa tarvitaan pienestä pitäen. Juuri siksi tarve mediakasvatukselle on suuri Lähde : [Lapsi - Mediapoluilla](#)
- Digitaalisessa maailmassa toimiminen ja erilaisten medioiden hyödyntäminen edellyttää moni- ja medialukutaitoa sekä mediakriittisyyttä. Lähde: Sanataideohjaaja-opintojen luennot Snellman Edu
- **Sanomalehti luetaan etusivulta takasivulle saakka, mutta media ei hiljene milloinkaan.**

Avuksi oman mediasuhteen pohdiskeluun

Millainen on oma tapani käyttää mediaa?

Mitkä mediat ovat tuttuja, mitkä vieraita?

Millaisesta mediasta itse nautin ja innostun?

Mitkä mediat olivat minulle tärkeitä, kun oli
lapsi? Miten media näkyy omassa
kasvatustyössäni?

Pohdittavaksi:

**Mihin kaikkeen
tarvitset itse
mediaa, entä mihin
alle 3-vuotias lapsi
mielestäsi tarvitsee
mediaa?**

Olemme vastaanottavaisia,
osallistumme tempauksiin
ja tiedotamme koteja.

Toteutamme arjessa.
Hyödynnämme
välineitä.
Osallistumme
koulutuksiin.
Keskustelemme
huoltajien kanssa.

Kiinnostuneet
toteuttavat.

Emme ole
kiinnostuneita.

Mediakasvattajana kehittyminen

**Pohdittavaksi: Millä perusteella
ja minkä mediavälineen
valitset toimintaa tukemaan?**

Suunnittelemme, toteutamme ja
arvioimme osana vasua.
Keskustelemme huoltajien
kanssa ja osallistumme
koulutuksiin. Sovimme
tavoitteista ja vastuista.

Mediakasvatuksen tarkoitus varhaiskasvatuksessa on, että se

- tutustuttaa lapset eri medioihin ja tarjoaa mahdollisuuden kokeilla median tuottamista leikinomaisesti turvallisessa ympäristössä.
- tukee lasten mahdollisuutta toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään.
- harjoittaa kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä.
- ohjaa käyttämään mediaa vastuullisesti ja ottamaan huomioon oma ja toisten hyvinvointi.

Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

Lähde: Vasu 2022

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota kaikille lapsille tasa-arvoisia oppimisen mahdollisuuksia myös median parissa.
- Aikuisten on tärkeää perehtyä ryhmän lasten kokemuksiin ja mediasuhteeseen.
- On hyvä, että aikuinen kulkee lapsen rinnalla mediakulttuurissa mallina sekä turvallisena apuna.
- Mediateemaiset leikit, piirrokset tai puheet eivät välttämättä tarkoita, että lapsilla olisi omakohtaisia kokemuksia kyseisestä mediasta, vaan aihe voi muuten olla lapselle sillä hetkellä kiinnostava, esimerkiksi isommilta sisaruksilta kuultujen tarinoiden pohjalta.

Alle 3-vuotiaan kanssa huomioitavaa:

Sensomotorinen kehitysvaihe (0-2v.), jolloin lapsi tutkii ympäristöä aistiensa avulla havainnoiden ja kokeillen ja ollen aktiivinen tarkkailija arjessa.

- Laitteiden tulee olla aikuisilla käytössä vastuullisesti.
- **Tiedostetaan median aiheuttamat tunteet**
 - Kuvan ja äänen yhteisvaikutelma on voimakkaampi kuin esimerkiksi kuvakirjan.

Mediakasvatus, alle 2-vuotiaat lapset

- Olennaista on lapsentahtinen vuorovaikutus ja pienet yhteiset hetket median äärellä, kuten kuvien tutkiminen, loruttelu sekä rytmikäs musiikki ja laulu.
- Tarkoitus on, että lasten kanssa jaetaan yhdessä havaintoja, opitaan nimeämään asioita ja esineitä.

Pohdittavaksi: Mitkä ovat alle 2-vuotiaan mediat?

**KASVATUS-
TAVOITTEET****alle 2 v.**

Tutustutaan eri medioihin	puhe ja kieli, kuvat ja kuvakirjat, ääni ja äänen lähteet, rytmi ja loruttelu, videoklipit tutuista asioista myös osana perushoitoa
Pohditaan lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta ja samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä	mieluisat ja tutut sisällöt esim. musiikki ja mediahahmot katsellaan, kuunnellaan ja sanoitetaan koettua
Lapset saavat kokemuksia median tuottamisesta leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä	puhuminen ja kielellä leikittely kehollinen ilmaisu esim. tanssi, äänet ja musisointi kuvat esim. maalaamalla ja aikuisen kanssa kuvaamalla

Tutkitaan ja havainnoidaan TVT:n roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin TVT-välineisiin, sovelluksiin ja peleihin	ympäröivän median ja teknologian sanoittaminen turvalliset medialelut, esim. leikkikameras ja -puhelimet
Opetellaan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi	rauhalliset ja lyhyet hetket aikuisen kanssa selkeä virikemaaailma suojaus voimakkailta kuivilta, ääniltä ja sisällöiltä

Mediakasvatus, 2–3-vuotiaat lapset

- On tärkeää, että lapset saavat nauttia monipuolisesti turvallisista mediasisällöistä, jotka rikastuttavat heidän leikkiään, mielikuvitustaan ja kielellistä ilmaisuaan.
- Aikuisen avulla lapset alkavat vähitellen oivaltaa sitä, mikä on satua ja mikä totta.
- Kun tunteita käsitellään tarinoiden ja sopivien hahmojen avulla, lapset voivat eläytyä ja harjoitella erilaisia toimintatapoja tunnesäätelynsä ja tunteidensa ilmaisemisen tueksi.

Lähde : [Lapsi - Mediapoluilla](#)

KASVATUS- TAVOITTEET

2–3 v.

Tutustutaan
eri medioihin

lyhyet sadut,
runot ja kirjat,
äänimaailmat ja
audiovisuaaliset tarinat,
laulut ja musiikki

monipuolisesti erilaisia
mediaesityksiä

Pohditaan lasten elämään
liittyvää mediasisältöä
ja sen todenmukaisuutta
ja samalla harjoitellaan
kehittyvää lähde- ja
mediakriittisyyttä

mediahahmot ja
omat mediasuosikit

sanoitetaan sitä, mikä on satua

luetaan, tutkitaan ja leikitään
yhdessä

Lapset saavat kokemuksia
median tuottamisesta
leikinomaisesti
turvallisissa ympäristöissä

eleet, ilmeet ja tunnetilat
eri ilmaisukeinoin,
tunteet mediassa

valokuvat ja videot kuvausleikein,
kerronta ja sadutus

mediaan liittyvät askartelut

Tutkitaan ja
havainnoidaan TVT:n
roolia arkielämässä
sekä tutustutaan
erilaisiin TVT-välineisiin,
sovelluksiin ja peleihin

TVT:n arkikäytön havainnointi
esim. tiedonhaku ja viestintä
kännykällä

tutustuminen äämentallennus-
ja kuvausvälineisiin

media ja TVT monipuolisesti
leikkiympäristössä

Opetellaan käyttämään
mediaa vastuullisesti
ottaen huomioon oma ja
toisten hyvinvointi

aikuisen malli,
luvan kysyminen kuvaamiseen

median herättämien tunteiden
tunnistaminen

sopuisan yhteiskäytön
harjoittelu

KOUVOLA

Lähde : [Lapsi - Mediapoluilla](#)

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

- Katsotaan ja tutkitaan yhdessä erilaisia kuvia esim. kirjat, tabletti, tulosteet, lehdet ja **keskustellaan niistä.**
- Sanoitetaan mediavälineitä ja **kerrotaan, mitä niillä tehdään.**
- Rikastetaan leikkejä ja toimintoja esim. erilaisilla äänillä, valoilla, heijastettavilla asioilla tai kuvilla.
- Kuunnellaan yhdessä erilaisia musiikkeja ja ääniä esim. luonnonäänet, lasten äänet, auton äänet yms.
- Liikutaan ja **lauletaan** musiikin tahtiin.
- Tutustutaan ja tutkitaan leikin avulla erilaisia arjesta löytyviä medialaitteita esim. vanhoja puhelimia, näppäimistöjä yms.
- **Luetaan yhdessä erilaisia tekstejä esim. runot, sadut ja viestit.**

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

- Pyydetään huoltajia lähettämään kuvia lapselle tärkeistä asioista/ihmisistä/leikeistä/leluista ja kootaan kuvista kansio/taulu, jota voi katsella päiväkodissa myös ikävän iskiessä. ->Hyvä tapa tutustua lapseen ja hänen perheeseen sekä lapsen mielenkiinnon kohteisiin ja tärkeisiin asioihin.

Lapsen sänky

- Lasten kanssa yhteisesti voi kuvata esim. mielileikkejä, lempileluja, arjen toimintoja ja asioita, lasten tuotoksia, yhteisiä projekteja, erilaisia ilmeitä.

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

- Bee Bot robottia on mahdollista hyödyntää alle 3-vuotiaiden lasten kanssa yksinkertaistetusti esim. leikeissä tai satuihin yhdistämällä.

Bee Bot

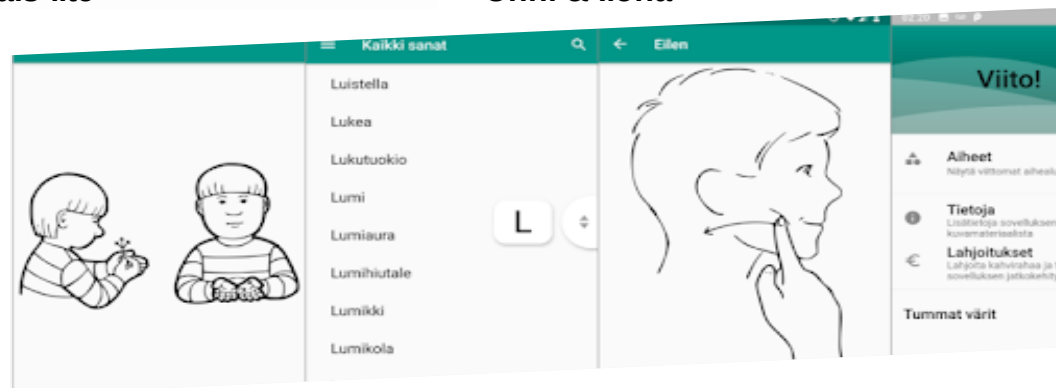
Eläinten sokkelo

Citymalls lite

Onni & Ilona

Viito

Mouse timer

Sound Touch lite

Esimerkkejä sovelluksista

Pohdittavaksi: Sisältävätkö sovellukset sellaisia pedagogisia keinoja, joita et voi muuten lapsen kanssa toteuttaa?

- **Mouse timer:** Ajan hahmottamiseen ja motivointiin. Hiiri syö omenoita sen mukaan, kun aika kuluu. Valittavissa 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 30, 60 min.
- **Viito:** Paljon tukiviittomia.
- **Sound Touch lite:** Nimeäminen ja äänten kuunteleminen (eläimet, linnut, kulkuvälineet, soittimet, koti)
- **BimiBoo-**erilaisia pelejä: Ilmaisversioissa eri määrä pelejä. Esim. Lasten pelit (maatilan eläimet, koti, vihannekset) Palapeli-lapsille. Suomenkielinen.
- **Eläinten sokkelo:** 4 ilmaista versiota. Nimeämistä ja eläimen osien yhdistämistä.
- **Onni & Ilona:** 3 ilmaista versiota. Iloiset palaset taaperoille.
- **Which one is different?** Etsitään joukosta yksi erilainen asia.
- **Citymals lite:** Rohkaistu äänteleämään ja puhumaan. Näe hauskoja kaupunkieläimiä.

Tärkeää pienten lasten digihyvinvoinnin tukemisessa:

- Ole mukana lapsen median käytössä.
- Kuuntele ja kysele lapsen ajatuksia mediasta (media laajasti ajatellen esim. laulusta, mielikirjasta, satuhahmosta ym.).
- Nimeä ja tunnista yhdessä median herättämiä tunteita (tarjoa kanssasäätelyä.)
- Opettele tuntemaan millaiset mediasisällöt sopivat kullekin lapselle, mikä rauhoittaa ja mikä aktivoi (mikä tukee lapsen kehittymistä monipuolisesti, tarjoa vaihtoehtoja).
- **Noudata ikärajoja.** Kaikki sallittavat sisällöt eivät ole sopivia alle 3-vuotiaille lapsille.
- Leiki ja liiku paljon lapsen kanssa sekä vuorovaikuta kasvokkain.
- Rauhoita edeltävä nukkumaanmeno aika (sähköiseltä) medialta.

Medialaitteiden käyttö pienten lasten kielen kehityksen tukemisessa.

Projektikoordinaattori, puheterapeutti Anne Hilden 2023

Laadittu osana STM:n rahoittamaa Tulevaisuuden
Sotekeskus-hanketta Kymenlaakson hyvinvointialueelle

Vuorovaikutuksen oppimisen ABC

- Ihminen on sosiaalinen olento ja haluaa olla yhteydessä toisiin. Pienelle lapselle kielen ja muiden inhimillisten taitojen oppiminen on mahdollista vain vuorovaikutuksessa läheisten ihmisten kanssa.
- Ihminen haluaa tulla nähdyksi ja kuulluksi sekä saada vaikutteita toisilta. Pienen lapsen pitää saada nähdä ja kuulla osaavien käyttävän kieltä ja vetävän hänet mukaan osallistumaan.
- Oppiakseen lapsi tarvitsee paljon positiivista huomiota ja kannustusta sekä jatkuvasti tilaisuuksia harjoitella taitojaan osaavampien avustamana.
- Roolit kuulijana ja ilmaisijana opitaan vuorottelemalla ja niitä varten pitää harjaantua niin kuuntelemaan ja ymmärtämään kuin tuottamaan ja ilmaisemaan kieltä.

Vuorovaikutuksen laatu

- Pieni lapsi tarvitsee vanhemmiltaan ja hoitajiltaan äärimmäistä sensitiivisyyttä huomata lapsen aloitteita ja vastata tarpeisiin adekvaatisti ja oikea-aikaisesti.
- Pystytkö tähän, jos
 - olet poissa, unessa tai muuten silmät kiinni
 - luet, kuuntelet radiota tai katsot TV:tä
 - työskentelet tietokoneella, etsit tietoa
 - myyt, ostat tai osallistut keskusteluun netissä
 - seuraat toisten ihmisten päivityksiä ja kuvagallerioita
- Pienelle lapselle aikuisen katoaminen katseyhteydestä on katastrofi!
- Lapsen virittynyt vuorovaikutushalu häviää aikuisen läsnä olon katketessa ja lapsen uudelleen lämpiäminen ottaa aikaa.

Media ja lapsen tarpeet?

- Alle 3-vuotiasta lasta ei tule altistaa säännölliselle liikkuvalla kuvalla lainkaan. TV, tabletti ja puhelimen ohjelmatarjonta vilisee liikettä, värejä ja ääniä, jotka intensiivisyydellään valtaavat lapsen aivotoimintaa ja kourkuttavat haluamaan lisää.
- Alle kouluikäistä lasta ei tule jättää minkään liikkuvaa kuvaa tuottavan laitteen äärelle yksin.
- Kuten ei kirjojakaan, ei etenkään ohjelmia ja mainoksia tule katsoa keskustelematta niistä lapsen kanssa.
- Pientä lasta ei tule jättää yksin käyttämään mikroaaltouunia tai imuria, ei myöskään medialaitteita. Laitteet ja niiden käyttö opetellaan lapsen kehitystason mukaan.
- Niin kauan kuin ohjaat lasta kädestä pitäen imurin käytössä, ohjaa myös TV:n, tabletin ja kännykän käytössä.
- THL (WHO) suositus : alle 2v ei lainkaan, 2-4v yksi tunti päivässä vanhemman kanssa.

Tutkimuksia ja artikkeleita

- Tampereen yliopistollisessa sairaalassa on tutkittu ruutuajan vaikutusta pikkulasten kielelliseen kehitykseen. Mitä enemmän aikaa lapsi ja vanhemmat viettivät television ja muiden laitteiden parissa, sitä vähemmän lapsella oli käyttösanastoa. 1½v max 20 sanaa 69%, 2v max 40 sanaa 32%.
- Passiivinen ruudun tuijotus rajoittaa ja hidastaa vauvojen motorista kehitystä ja puheen oppimista 3x todennäköisemmin kuin ilman ruutualtistusta. Tästä puolestaan seuraa viivästymää kommunikaatio- ja ongelmanratkaisutaidoissa kouluikään asti. Japanilaistutkimus -23
- Selvästi keskimääräistä pidempi ruutuaika puolentoista vuoden iässä vähensi liikkumista, altisti lihavuudelle ja lisäsi riskiä kaverisuhteiden vaikeuksille 5-vuotiaana 1,59-kertaiseksi. THL
- Viiden vuoden iässä niillä lapsilla, joilla oli paljon keskimääräistä enemmän ruutuaikaa, oli selvästi kohonnut riski sekä tunne-elämän että käyttäytymisen oireille. Myös keskittymisvaikeuksien, ylivilkkauden ja impulsiivisuuden riskit kasvoivat 1,53–2,18-kertaiseksi. THL
- Paras tapa huolehtia sopivasta mediakäytöstä on olla itse siinä mukana. Kun mediaa käytetään yhdessä, lapsi ei "unohdu" ruudun ääreen, ja samalla aikuinen auttaa lasta ymmärtämään nähtyä ja kuultua. Yle Lapset
- Lapsen kanssa lukeminen on digiriskien kannalta vastalääkettä! Cambridgen yliopisto

Miten sovittaa omat aikuiset vuorovaikutustarpeet lapsen kehityksen tarpeisiin

- Pienen lapsen valveillaoloaika on hänen aktiivisen oppimisensa aikaa.
- Nukkuessa ja unen aikana hän myös kasvaa ja aivojen toiminnot jäsentyvät.
- Kuten ravinnon, niin sosiaalisen pääoman, kuten kielen tarjoaminen säännöllisesti on lapselle välttämätöntä.
- Kannattaa ymmärtää vanhemmuus ja hoitajarooli oppaana olemisena ja toteuttaa oppaan roolia kirjaimellisesti = kaiken uuden tiedon ja taidon lapsi oppii vanhemman kanssa. Hyvässä ja pahassa.
- Mitä ei haluta lapsen oppivan, tehdään muualla ja toiseen aikaan. (Lapsen uniajat, toisen vanhemman vastuuhetket, mummolapäivät, lapsen keskittynyt oma leikki jne.)
- On parempi käydä intensiiviset somekeskustelut tai syventyä elokuvaan tai uutisiin silloin, kun vanhempaa ei tarvita oppaana.

Mitä mediasta ei lapselle?

- Median käyttö edellyttää hyvää medialukutaitoa. Aikuisten mallin mukaan lapset oppivat turvallista ja vastuullista mediankäyttöä sekä hyvinvointia ja hyvää vuorovaikutusta lisäävää median tuottamista.
- Oppaan roolista käsin voi miettiä tarvitseeko alle 3-vuotias lapsi englannin kieltä nyt juuri, jännitystä, pelottavia kokemuksia tai väkivallan näkemistä, entä levotonta visuaalista vilinää ja kummallisia huutavia ääniä? Jos ei, niin karsitaan sellaiset ohjelmat pois katsottavien listalta.
- Tarvitseeko lapsen seurata aikuisten maailman asioita; uutisia ja "salkkareita" päivittäin? Jos ei, niin katsotaan ne silloin kun lapsi nukkuu.
- Tarvitseeko lapsen samastua voimakkaasti poneihin, lentäviin keijuihin tai "pinnalla" oleviin kauppamiesten keksimiin mielikuvitushahmoihin. Jos ei, niin on tarpeetonta jumiuttaa lasta katsomaan aina samaa.

Väline ja sisältö

- Alle 3-vuotias voi tutustua monipuolisesti eri medialaitteisiin, TV, radioon, älypuhelimeen tai tablettiin "aikuisen kädessä", ei omassa hallinnassaan.
- Lapsi oppii medialukutaitoa mallin kautta ja yhdessä vastuullisen aikuisen kanssa mediaan tutustumalla. Aikuinen huolehtii sisältöjen turvallisuudesta ja mediahetkien hyvästä vuorovaikutuksesta.
- Aikuisen on hyvä sanoittaa omaa laitteiden käyttöään; esim. "Tutkitaanpa lehdestä, mitä lastentapahtumia kaupungilla on tälle viikolle", "Nyt etsitään se mummin herkullinen kakkuohje täältä keittokirjasta", "Katsotaanpa whatsappista, mitä kuvia Arja-täti on matkaltaan meille laittanut", tai "Otetaan videopuhelu isille" "Tarkistetaanpa netin aikataulusivulta moneltako bussi lähtee", "Telkkarista tulee jännä urheilukilpailu, katsotaanko", "Radiossa on menossa kiva konsertti, kuunnellaan yhdessä" jne. Opeta välineen käyttöä tarpeeseen!
- Jos halutaan seurata tiettyjä lastenohjelmia tai filmiä, tehdään se yhdessä, laite ja katseluaika aikuisen hallinnassa.
- Valokuvien ja videoiden ottamista lapsesta ja perheestä tai luonnosta ja niihin palaamista keskustellen.

10 vinkkiä 3-vuotiaan mediareppuun

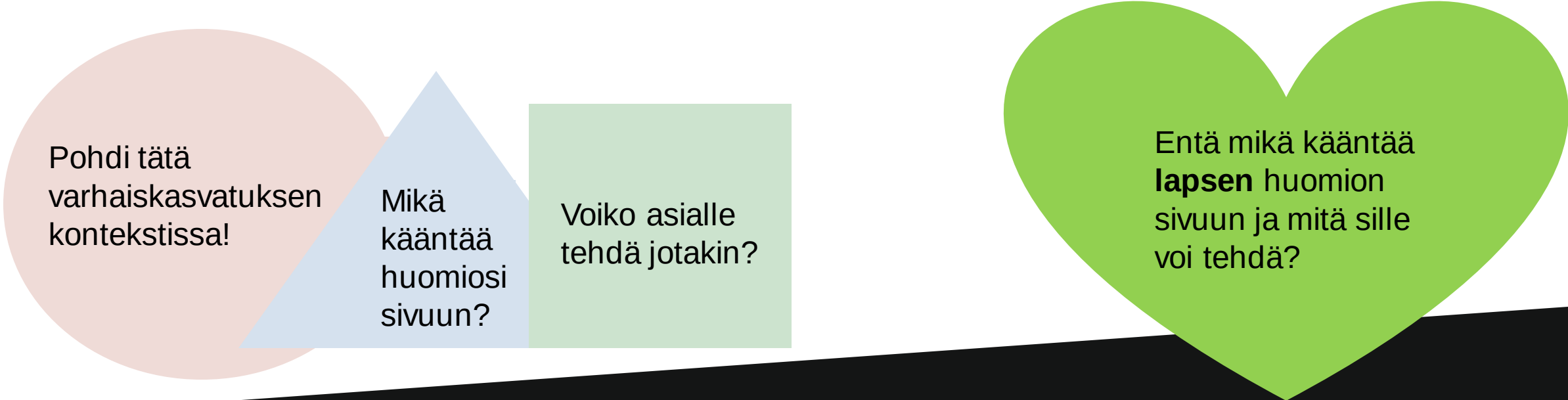
- Omat kuvat kirjojen tarjonnan lisäksi
- 1. Netin kuvapankeista yksittäisiä nimettäviä ja kuvailtavia kuvia, jos oma piirustustaito koetaan vähäiseksi.
- 2. Ottakaa kameralla kuvia tutuista tai oudoista esineistä, hauskoista tai hurjista tekemisistä, tulostakaa korteiksi ja pelatkaa lottona tai muistipelinä.
- 3. Kuvat erilaisista eleistä tai tempuista ja niistä ikioma temppurata. Myös kasvojen ilmeistä ja "suujumppatempuista".
- 4. Kuvatkaa ympäristön yksityiskohtia ja arvuutelkaa, "mikä se siinä", osa/kokonaisuus nimettynä.
- 5. Kuvatkaa kodin huonekaluja ja esineitä ja miettikää "mihin kuuluu sänky/hella/imuri jne". Tai vaikka perheen ruoka-annoksia ja luetelkaa, mitä sisältää kesäkeitto, makaronilaatikko jne.

10 vinkkiä jatkuu

- Omat äänet
- 6. Musiikkia ja loruja netin palveluista eri tilanteisiin, jos ei muista itse. Esim. Kielinuput YouTubesta.
- 7. Nauhoitetaan perheenjäsenten, ystävien ääniä/tervehdyksiä ja arvuutellaan kuka puhuu.
- 8. Nauhoitetaan sanoja, tuttuja/helppoja, hassuja, pitkiä tai monimutkaisia, kuunnellaan huolella ja koetetaan matkia yhdessä vaikkapa marssien sanan rytmissä.
- 9. Nauhoitetaan tuttujen esineiden, eläinten pitämiä ääniä, kuunnellaan yksi kerrallaan etsien samalla sille vastaavaa tavaraa, kuvaa tai viittomaa pariaksi. Nauhoitetaan retkellä "äänimaisemaa" ja kotona kuunnellaan, mitä kaikkea löytyikään.
- 10. Lapsi saa harjoitella sanomaan, lausumaan tai laulamaan tervehdyksiä, jotka lähetetään mumuille, kummille jne.

Vuorovaikutuksen lumous särkyy herkästi, mikäli aikuinen siirtää huomionsa sivuun lapsesta vaikka vain pieneksi hetkeksi – olipa keskeytyksen syy sitten kännykkä tai mikä tahansa muu.

(Lähde: Untuvikot 2021)

Pohdi tätä
varhaiskasvatuksen
kontekstissa!

Mikä
kääntää
huomiosi
sivuun?

Voiko asialle
tehdä jotakin?

Entä mikä kääntää
lapsen huomion
sivuun ja mitä sille
voi tehdä?

Loppusanat:

Alle 3-vuotias lapsi tarvitsee kehittyäkseen paljon kasvokkaista vuorovaikutusta. Se on hänelle elintärkeää.